

*LARA: DU ER I DET MINSTE NØDT TIL Å
PRØVE Å KOMME UT.*

DANA: JA DA, JEG SKAL DET.

*LARA: DU KOMMER BARE TIL Å HA DET FÆLT
OM DU FORTSETTER Å VÆRE INNE I SKAPET.*

DANA: JA, JEG VET DET.

LARA: OG DU ER VIRKELIG, VIRKELIG HOMO.

DANA: JEG VET DET.

O2
KOMME INN

Jeg ba faktisk ingen om å fortelle meg komme-ut-historiene sine. Det er det jo så mange andre som allerede har gjort.

I stedet ba jeg dem om å fortelle meg komme-inn-historien – om hvordan de fant andre lesbiske, og om hvordan det var.

Komme-ut-historiene fulgte uansett med på kjøpet.

De aller fleste har kommet inn før de har kommet ut. De har kommet inn i et miljø av andre skeive, etter varierende tids leting.

Så betyr da også det å komme ut egentlig å komme inn. Frasen ”to come out” ble først brukt om unge kvinner som deltok på såkalte debutantball, og som på den måten gjorde sin entré i det ”dannete” samfunnet, og dermed i en ny sosial kontekst.⁵

Stine følte riktignok lenge at det å gå på jentebaren på London⁶ var noe hun måtte snike seg til.

– Jeg måtte luge overfor heterovenninnene mine om hvor jeg hadde vært, og jeg våknet opp med dårlig samvittighet hver lørdag morgen og tenkte at ”f..., nå gikk jeg dit igjen”. Men da jeg omsider fikk fortalt venninnene mine at jeg var lesbisk, og at jeg pleide å gå på London, ble ting annerledes. Da begynte jeg å trives med å gå ut.

Plutselig er du der du bare har drømt om å være: midt i en gjeng med likesinnete, mange av dem like utsultete på sex og kjærlighet som du selv. Plutselig har du et sted å gå, kanskje til og med hver helg. Plutselig kan du kikke, flørte, danse og kline. Plutselig er du en av mange. Plutselig er du normal.

– De første årene som åpen lesbisk var som et sammenhengend vorskpiel, med høy sosial aktivitet, gjerne på byens utesteder. Men vi

⁵ David K. Johnson: ”The Kids of Fairytown. Gay Male Culture on Chicago’s Near North Side in the 1930s”, i: Beemyn, Brett: Creating a Place for Ourselves. Lesbian, Gay and Bisexual Community Histories.

⁶ London pub på C.7. Hambros plass 5 i Oslo har vært et populært homsted siden 1979. På begynnelsen av 1990-tallet pleide lesbene å henge i første etasje.

trengte det, alle sammen. Behovet for å ta igjen noe man aldri fikk utløp for i ungdomsåra, var sterkt, sier Trude, som kom inn da hun var i begynnelsen av 20-årene.

CLOSER TO FINE

Et stykke ut i første sesong av *The L Word* drar Alice og resten av vennegjengen til den gigantiske lesbiske happeningen Dinah Shore Week i Palm Springs⁷. Det er langt å kjøre dit, så for å slå ihjel tiden gjør jentene to ting: forteller hverandre komme-ut-historiene sine, og synger i kor til Indigo Girls-låta ”Closer to fine”.

”Om dere bare visste hvor mange ganger jeg måtte høre den sangen da Alice var på vei ut av skapet”, stønner moren til Alice, som sitter på et stykke av veien.

Kanskje hadde Alice vært med i en tilsvarende komme-ut-gruppe som den Christine ble med i, i Bergen på slutten av 1980-tallet.

– Det var fine folk å være med. De introduserte meg for hele kulturen – Melissa Etheridge, Indigo Girls, k.d.lang, Anne Grete Preus, Eva Dahlgren – slik at jeg kunne gå og kjøpe den ”riktige” musikken og få fram alle disse lengslene. Og det er kjempeviktig. Du vet jo ikke en skit. Du er helt grønn.

Det er altså ikke bare Alice som har kommet inn og etablert en lesbisk identitet med musikk av Indigo Girls som soundtrack. Vi er mange som kunne ha vært med på allsangen til ”Closer to fine”, eller nyere sanger, for den saks skyld. ”Standing in the way of control” med

⁷ Dinah Shore Week er etter sigende USAs største lesbiske evenement og arrangeres hver vår i Palm Springs i California. Arrangementet er oppkalt etter sangeren, skuespilleren og tv-personligheten Dinah Shore (1916-1994), som også var en entusiastisk golfspiller og forkjemper for profesjonelle kvinnelige golfspillere. Dina Shore Week startet opp i 1974 som en golfturnering for kvinner, og utviklet seg etter hvert til å bli en stor, årlig happening for lesber. www.dinahshoreweekend.com

The Gossip, for eksempel. Og vi er mange som har lest og diskutert bøkene av Gerd Brantenberg, Katherine V. Forrest, Anne Holt, Sarah Waters og Mian Lodalen, eller tegneserien *Dykes to Watch Out For* av Alison Bechdel. Vi har sett filmer som *Claire of the Moon*, *Personal Best*, *Desert Hearts*, *Stekte grønne tomater*, *Go Fish* (laget av mange av de samme som stod bak *The L Word*), *Fucking Åmål*, *Tipping the Velvet*, *Imagine Me & You*, *Itty Bitty Titty Committee*, *Loving Annabelle*. Vi har tilegnet oss en lesbisk identitet som har handlet om mer enn å forelske seg i og ha sex med andre jenter. Vi har vært med på å skape en subkultur, med egne referanser, egne koder og en felles historie.

Og den viktigste byggesteinen i det lesbiske fellesskapet er – i alle fall tilsynelatende – historien din om og erfaringene dine fra da du kom ut. Ja, kanskje har man i utgangspunktet ikke så mye annet til felles som homo enn nettopp komme-ut-prosessen og -erfaringene, men det kan være fellesnevner gode nok.

Her føler jeg meg hjemme. Det var det Elisabeth tenkte første gang hun kom på møte i studentgruppa Homoversitas ved Universitetet i Oslo.

– Alle hadde sin egen komme-ut-historie som jeg kunne relatere meg til. Det tok ett år før jeg klarte å fortelle noe til familien min, og hver gang jeg hadde vært hjemme i Trøndelag, ble jeg møtt med spørsmål som ”å, har du fortalt det nå?”, og måtte svare at ”neeei, jeg klarte det ikke nå heller”. Miljøet i Homoversitas var et sosialt fellesskap, men også et støtteapparat. Og da jeg selv kom inn i styret og ble en av dem som tok imot nye, var det godt å ha sin egen historie å komme med. Da hadde jeg noe å bidra med, selv om det viktigste bare var å kunne lytte, og å være der.

Autentiske komme-ut-historier har vært festet til filmlerretet ved flere anledninger det siste tiåret. I Norge var *Jeg elsker hvem jeg vil* landets første dokumentarfilm om homofil ungdom da den ble lansert i 1996. Her fikk vi blant andre møte Thomas, som ennå ikke hadde fortalt hjemme at han var homofil, men som hadde bestemt seg for å gjøre det i løpet av sommeren. Og vi møtte foreldrene til Anya og

fikk høre om deres reaksjoner da de fikk vite at datteren var lesbisk. På begynnelsen av 2000-tallet vendte den islandske regissøren Hrafnhildur Gunnarsdóttir hjem etter mange år i USA, for å ”avslutte” sine egne komme-ut-erfaringer gjennom tjue år. Resultatet ble dokumentaren *Straight Out* (”Hrein og bein”) fra 2003.

Også den svenske regissøren Cecilia Neant Falk gjorde bruk av egne komme-ut-erfaringer da hun laget dokumentaren *Du skall nog se at det går över* (2003). Som fjortenåring satte hun inn en kontaktannonse i et ungdomsblad der hun spurte etter ”jenter som tiltrekkes av både gutter og jenter”. Femten år senere satte hun igjen inn en annonse med den samme ordlyden i ungdomsbladet OKEJ. Neant Falk valgte ut tre jenter som ble utstyrt med hvert sitt Super 8-kamera, og som gjennom en treårsperiode filmet sin egen komme-ut-prosess.

Bøker har det også kommet en god del av. I 2002 ga for eksempel en gjeng unge, norske lesber og homser ut boken *Barfot* med sine komme-ut-historier, og i 2009 stod Barne- og likestillingsdepartementet ved kulturminister Anniken Huitfeldt for boken *Skapsprengerne*, der kjente og mindre kjente homoer fortalte sine komme-ut-historier.

Dana i *The L Word* har kommet inn i en lesbegjeng, men har ennå ikke kommet ut. I mange år har hun forsøkt å få omverdenen til å tro at hun er hetero. Hun er livredd for at noen skal oppdage hvem hun egentlig henger sammen med på fritiden, eller at forholdet hennes til Lara skal bli kjent. Lenge fryktet hun at karrieren som profesjonell tennisspiller skulle være truet om det ble kjent at hun er lesbisk, for hvordan vil sponsorene hennes reagere? Aller mest redd er hun for hva de konservative, homofobe foreldrene hennes skal si.

For Dana blir utestedet The Planet et frirom fra det skuespillet hun ellers spiller, når hun gjør alt for å passere som strengt. Men det er også her de første – om enn velmenende – kravene om å ”komme ut” formuleres. Det er først og fremst Alice som maser på Dana om at hun må fortelle foreldrene at hun er lesbisk. For Dana kan ikke gå rundt og skjule seg i all evighet. Det er ikke bra for henne, påpeker Alice.

Alice: Dana, snakk med meg! Jeg vil gjerne hjelpe deg.

Dana: Jeg. Jeg kan ikke fatte dette livet mitt akkurat nå.

Jeg fucket opp forholdet med Lara, og dere andre bare ler av meg.

Jeg ... jeg fikser det bare ikke.

Alice: Ok. Sorry. Jeg kjenner meg som en drittsekk.

Det finnes mange som Alice i homomiljøet. Mange som selv har kommet ut en gang, motiveres til å gjøre en innsats for å inkludere andre i homomiljøet, og hjelpe dem slik at komme-ut-prosessen blir mindre vanskelig.

Helene bestemte seg for å gjøre bruk av sine erfaringer ved å bli såkalt ”ta imot nye”-kontakt i studentgruppa hun var med i.

– Vi opplevde at folk fra bygda kunne komme til Trondheim for å få kontakt, slik også jeg gjorde i sin tid. Men så syntes de kanskje det var vanskelig å komme på et møte uten å kjenne noen. Da ble jeg den som møtte opp på en eller annen kafé for å gi studentgruppa et ansikt og ufarliggjøre det hele.

Opgaven viste seg imidlertid å medføre et større ansvar enn hva Helene var forberedt på.

– Folk hadde innimellom hatt det veldig vondt, og det kunne være vanskelig for meg å takle det de fortalte. Jeg hadde jo selv aldri opplevd noen fæle greier, jeg hadde bare solskinnshistorier å fortelle. De kunne være bra nok for å motivere folk som var på vei ut, men de gjorde at jeg ikke helt forsto hvordan det var å oppleve at familie eller venner snudde ryggen til en, at man ble kastet på dør, eller andre slike ting.

Lillian jobbet som frivillig i en ”ta imot nye”-gruppe i Oslo på slutten av 1990-tallet, mer enn tjue år etter at hun selv hadde kommet ut.

– Jeg ville bidra på et eller annet vis, yte noe tilbake. Og så følte jeg at jeg selv hadde en del livserfaring, og at jeg derfor kunne hjelpe dem som var i ferd med å komme ut. Det jeg husker best, var alle historiene. Det var mange likhetstrekk, og mange tragedier. Foreldre som ikke klarte å akseptere ungene sine, og sånt. Det er forferdelig at det skal være slik ennå, i opplyste Norge.

Nei, det har kanskje ikke blitt lettere å komme ut. Men det har uten tvil blitt lettere å finne andre skeive.

En av dem som kan skrive under på det, er Marit Eide. I 1971 var hun tjue år gammel og hadde akkurat funnet ut at hun var homofil. Problemet var bare at hun ikke kjente noen andre i hele verden som var det, i alle fall ikke i hjembyen Stavanger.

– Jeg hadde lest en kontaktannonse i lokalavisen for en klubb for ”dem som føler annerledes”. Etter mye vingling bestemte jeg meg til slutt for å skrive inn til denne brevklubben. Det fantes jo ikke noen andre aktiviteter eller steder å oppsøke i Stavanger. Snart fikk jeg tilsendt masse lister med kontaktannonser, noen til og med med bilde. Samtidig ble man oppfordret til å skrive en egen annonse. Det gikk måneder uten respons, verken på min egen annonse eller fra dem jeg selv svarte på. Men så plutselig kom det et brev, fra en jente som også het Marit. Hun var fra en bygd langt inne på Vestlandet, men hadde fått seg jobb her i byen.

Dermed var de to, men fortsatt visste de ikke om noen andre i Stavanger.

– Etter mye om og men skrev vi et brev til Det norske forbundet av 1948, som vi visste var en organisasjon for homofile i Oslo. Men for å bli medlem måtte man ha noen som allerede var medlem til å anbefale seg, og det hadde vi jo ikke. Så vi skrev et langt brev til Kim Friele, som var med i DNF-48, og fortalte at vi ikke kjente noen andre. Til slutt fikk vi svar fra henne om at vi var velkomne likevel.

Men heller ikke det nyervervete medlemskapet i DNF-48 medførte de store endringene for Marit og Marit.

– Vi fikk medlemspost om det som foregikk i Oslo, men fortsatt hadde vi ingen andre enn hverandre her i Stavanger. Høsten 1972 flyttet jeg til Spania, og mens jeg var borte, begynte det endelig å skje en del ting. DNF-48 hadde fått kontakt med flere folk i Stavanger – noen menn – som hadde startet opp en klubb med adresse Skagen 37. Disse ble Marit etter hvert kjent med, og da jeg kom hjem fra Spania sommeren 1973, havnet jeg rett i styre og stell og ble sekretær i det nystartete regionlaget.

ENTEN SKJULT ELLER UTE

Å være homo = å være en som kommer ut. Igjen og igjen. Samtidig blir det å komme ut det som gjør deg til homo. Sier du ingenting, vil jo folk fortsette å tro at du er hetero. Den britiske sosiologen Ken Plummer peker på at homofile tilsynelatende bare har to reelle alternativer: å leve skjult, eller å komme ut, der det å komme ut blir det som man forventes å strebe etter. Alt annet er å ljuge – for seg selv og for omverdenen. Mens man er i skapet, er man på en måte ingen. Man er en skaphomo – ikke nødvendigvis fordi man gir seg ut for å være hetero, men fordi man regnes som det inntil man har kommet ut. Å være skaphomo framstår nærmest som en identitet like hul som skapet man er i, et slags halvveis liv. Først når man har kommet ut, blir man et menneske igjen. Man blir synlig, folk ser hvem du er, og ikke minst: hvor de har deg. Du blir deg, det vil si ”en sånn en”. En homo.

Og alt dette skjer på heteroseksualitetens premisser. Man kunne jo tenkt seg et samfunn der alle måtte komme ut, som enten det ene eller det andre eller det tredje. Men fordi den heteroseksuelle identiteten tas som en selvfølge, er den også underforstått. Det er alle andre identiteter det må settes navn på.

Plummer beskriver komme-ut-historiene som fortellinger om en gjenfødelse. Etter å ha kommet ut er man i utgangspunktet den samme, bare i en ny og bedre (les: sannere) versjon. For tro ikke at man kommer ut og så er ferdig med det. I homorapporten *Ut av skapet. Inn i nettverket* defineres det å komme ut som en prosess, der en rekke stadier følger på hverandre. Men det er altså en prosess som sjelden avsluttes ettersom en homofil eller lesbisk person i et samfunn som stort sett forutsetter heterofili, stadig må komme ut i forhold til nye bekjensker eller kolleger.

Eller som figuren My i Mian Lodalens roman *Smuleklubbens skamløse søstre* sier:

”Ofte får jeg spørsmålet: Når kom du ut? Når? Som om det var noe man gjorde én gang, og så er det over. Jeg kommer ut hver eneste dag.”

Det er som i filmen *Groundhog Day*, der tv-værmannen Phil Connor blir sittende fast i denne ene dagen, ”Groundhog Day”. Morgen etter morgen våkner han opp til den samme forhatte Sonny & Cher-låta på klokkeradioen. Nøyaktig det han var gjennom i går, skal han gjennom i dag igjen.

Lettest er det kanskje å komme ut om man er i et forhold. Da slenger man for eksempel liksom tilfeldig med navnet på kjæresten idet man forteller om en eller annen triviell hendelse som har funnet sted (av typen ”Anne og jeg kjøpte oss en ny gressklipper i helgen”), og avventer reaksjonen. Og reaksjonen du får, er stort sett av det dannete slaget. Folk er jo i det store og det hele godt oppdratt. Men forvent deg gjerne at det du sa – for eksempel navnet på kjæresten din, som altså var ment som en saksopplysning – gjerne tolkes som en betroelse. Bli derfor ikke overrasket om den du snakker med, senker stemmen noen hakk og med fortrolig røst hvisker: Sier du det? Så hyggelig, da!

Jo takk.

EN TRENINGSSAK

Det å komme ut som skeiv er definitivt en treningssak. Første gangen er verst. Og noen er verre å fortelle det til enn andre.

Alice: Jeg har en idé. Jeg blir med deg!

Dana: Jeg klarer ikke dette.

Alice: Nei, jeg blir med. Jeg skal være der sammen med deg, og du skal fortelle det til moren og faren din for moren din får den prisen. Ok? Bare bæng: Mor, far, jeg er lesbisk. Enkelt og greit. Bare rett fram. Foreldrene dine kommer uansett aldri til å lage en scene foran alle disse menneskene.

Etter mye fram og tilbake bestemmer Dana seg for å fortelle det hele til foreldrene, samme dag som moren er æresgjest på konservative The Orange County Republican Women's meeting. Dana er redd for at foreldrene uansett skal få høre rykter om henne, nå når tenniskarrieren hennes er i ferd med å skyte fart og hun figurerer i en ny reklame for bilmerket Subaru. Både hun selv og apparatet rundt henne var lenge redd for at sponsoren ville trekke seg om det kom ut at Dana var lesbe. Men frykten viste seg å være ubegrunnet: Subaru ble kjempebegeistret og laget i stedet en svær reklamekampanje med Dana, med tittelen "Get out and stay out".

Nå er det bare et spørsmål om tid før foreldrene får se annonsen. Hva vil de si da?

I *The L Word* er det Dana som blir bæreren av den store komme-ut-fortellingen. Hun blir med andre ord personifiseringen av den etter hvert så kjente fortellingen om en helstøpt homoseksuell identitet, den fortellingen som handler om at lesbisk er noe du "er". Du må bare oppdage det, akseptere det, stå fram og leve det ut.

Ken Plummer skisserer en oppskrift for den tradisjonelle komme-ut-fortellingen, hvilke ingredienser den inneholder. Det begynner gjerne med skildringer av barndommen og ungdomsårene som en i verste fall ulykkelig tid der man følte seg annerledes. På et tidspunkt, gjerne tidlig i puberteten, begynner man så å stille spørsmål om seg selv og hvem man egentlig "er". Det leder gjerne til at man oppdager at man er homofil. Så følger en strevsom periode der man sliter med skyld og skam og redsel for at andre skal oppdage at noe er feil med en, og frykt for hva andre vil si om "sannheten" kommer fram. I den vellykkede komme-ut-fortellingen ender det godt. Man bestemmer seg for å komme ut som den man er, og samtidig oppsøke og utvikle et fellesskap og en tilhørighet med andre homofile.

Men *The L Word* rommer flere komme-ut-fortellinger enn Danas. Jennys historie, for eksempel.

Første gang vi møter Jenny, er hun sammen med Tim og har en heterofil identitet. Men snart kommer hun ut som lesbisk, hun også. Jenny lar tilsynelatende livet bare hende seg. Hun lar seg bli lesbisk fordi hun finner ut at hun liker å være det. I møtet med Marina, den første kvinnen hun har et seksuelt forhold til, opplever hun det den danske etnologen Karin Lützen har kalt "a magic moment" – et magisk øyeblikk, en stjernestund.

Lützen lanserte begrepet i boken *At prove lykken*, som er en samling med 25 lesbiske livshistorier. Hensikten med begrepet var å forsøke å finne et alternativ til den tradisjonelle komme-ut-historien, der mye handler om å spørre hvorfor man har blitt sånn. Lützen er ikke så interessert i fortellinger om "sannheten" om deg, snarere om hvilke muligheter som bys deg – og hvilke du skaper selv – om du nå for eksempel er en kvinne som faller for en annen kvinne. En seksuell identitet blir dermed noe som tilegnes, i stedet for noe som har vært der hele tiden, og som bare venter på å bli oppdaget.

Å falle for Marina er for Jenny å falle ned i et hull av lykke og begjær, ikke en brønn av ensomhet og tristesse. Riktignok viser Marina seg å være et dårlig parti. Men forholdet til henne åpner opp ukjente rom i Jenny og viser henne at livet kan leves på flere måter. Det er bare å ta for seg.

Slik Ingeborg har gjort. Hun kom inn i lesbemiljøet i Bergen på midten av 1980-tallet.

– Jeg har ikke hatt en dag der jeg har syntes det har vært dumt å være lesbisk. Da ting falt på plass for meg, var alt bare veldig spennende. Det ville vært dødskjedelig å være hetero. Bare se på de jeg gikk på skolen med, hva har de i dag? Jo, de har unger, og hus i samme område som de vokste opp. De er på en måte fanget av A4-livet, og det står for meg som skrekken å leve på den måten.